

ยาน้ำรู้

ปราบชมพูทวีป

วรานนท์ อินทรวัฒนา, พท.ป.

กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี

ยาปราบชมพูทวีปเป็นยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ (รูปที่ 1) ประกอบด้วยสมุนไพรหลากหลายชนิดคือ กล้วยเทศ พริกไทยดำ กานพลู หัศคุณเทศ ขิง เจตมูลเพลิงแดง ดีปลี กระวาน ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ บุกรอ สมอเทศ

สมอไทย เทียนแกลบ เทียนแดง เทียนดาดักแตน โกส เขมา โกสสอ เทียนดำ พิลังกาสา ลำพันทางหมู การบูร เหงือกปลาหมอ โดยสมุนไพรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของสมุนไพรที่มีรสร้อน

รูปที่ 1 ยาปราบชมพูทวีป

ยาปราบชมพูทวีป มีสรรพคุณในการรักษากลุ่มอาการของระบบทางเดินหายใจและบรรเทาอาการหวัด¹⁻³ ซึ่งปัจจุบันยาปราบชมพูทวีปได้ถูกนำมาใช้รักษาผู้ป่วยโรคภูมิแพ้ทางเดินหายใจ คัดจมูก จาม น้ำมูกไหล นอกจากนี้ “คู่มือดูแลสุขภาพสำหรับประชาชน” ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอก 3 ด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทยและสมุนไพร ของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ได้กล่าวถึงยาปราบชมพูทวีปว่าเป็นตำรับยาสมุนไพรที่แนะนำให้ใช้ในกรณีติดเชื้อโควิด-19 เพื่อบรรเทาอาการของหวัด คัดจมูก ช่วยให้ทางเดินหายใจโล่งขึ้น โดยสามารถใช้ได้ในระยะที่มีการติดเชื้อร่วมกับการรักษามาตรฐาน ยกเว้นในกรณีที่มิใช่สูง และสามารถรับประทานหลังติดเชื้อ เพื่อดูแลระบบทางเดินหายใจได้ โดยขนาดรับประทานที่แนะนำ คือ ครั้งละ 3 แคปซูล วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหารและก่อนนอน⁴ อย่างไรก็ตามการรับประทานยาในกรณีดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลจากแพทย์เท่านั้น ผู้ป่วยไม่ควรซื้อยามารับประทานเอง

การใช้ยาปราบชมพูทวีปในบัญชียาหลักแห่งชาติ

ยาปราบชมพูทวีปเป็นยาเภสัชตำรับรายการหนึ่งในบัญชียาหลักแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุงล่าสุด) พ.ศ. 2556 ประกาศ ณ วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2556 โดยได้รับอนุญาตให้ ขนาดใช้ ข้อห้าม และข้อควรระวังในการใช้ยา รวมถึงอาการไม่พึงประสงค์ ดังนี้

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 750 มิลลิกรัม-1.5 กรัม วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหารและก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ยาปราบชมพูทวีป⁵

- เมื่อพบภาวะแทรกซ้อนจากการแพ้ทางเดินหายใจ เช่น ไชนัสอักเสบ การติดเชื้อแบคทีเรียที่มีอาการเจ็บบริเวณ ไชนัส มีไข้สูง น้ำมูกและเสมหะเขียว เป็นต้น
- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ เด็ก

ข้อควรระวังในการใช้ยา⁵

- ระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง โรคหัวใจ โรคแผลเปื่อยเพปติก และโรคกรดไหลย้อน

เนื่องจากเป็นตำรับยาที่มีส่วนประกอบของสมุนไพรที่มีรสร้อน

- ระงับการใช้ยาเกินขนาดในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต หรือทางเดินปัสสาวะ เนื่องจากอาจเกิดพิษจากการสะสมของการบูร

- ระงับการใช้ยานี้ ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

อาการไม่พึงประสงค์ ที่อาจพบได้ คือ อาการแสบร้อนยอดอก⁵

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. มีการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้ยาปราบชมพูทวีปกับยาโลราทาดีน (Loratadine) ในผู้ป่วยภูมิแพ้ทางเดินหายใจส่วนต้นของโรงพยาบาลปทุมธานี จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 62 คน (เพศชาย 17 คน เพศหญิง 45 คน) โดยกลุ่มตัวอย่างรับประทานยาตามแพทย์สั่งจำนวน 7 วัน แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินความรุนแรงของอาการทางจมูก ซึ่งผลการประเมินพบว่า อาการทางจมูกโดยรวมและอาการอื่นนอกเหนือจากอาการทางจมูกในระหว่างการใช้ยาปราบชมพูทวีปและยาโลราทาดีนพบว่า อาการโดยรวม ความรุนแรง และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยดีขึ้นไม่แตกต่างกัน ($p>0.01$) ทั้งนี้ผู้ป่วยที่รับประทานยาปราบชมพูทวีปและยาโลราทาดีน มีอาการของโรคภูมิแพ้ทางเดินหายใจส่วนต้นดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในวันที่ 4 และ 5 วันตามลำดับ จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ยาปราบชมพูทวีปมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างจากยาโลราทาดีน และการรักษาใช้ระยะเวลาสั้นกว่า สามารถใช้ยาปราบชมพูทวีปทดแทนยาโลราทาดีนได้¹ และจากการศึกษายังพบว่า ยาปราบชมพูทวีปมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ด้านการอักเสบ ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันได้อีกด้วย⁶

2. มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลและความปลอดภัยของยาปราบชมพูทวีปเทียบกับยาโลราทาดีนในการรักษาโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแบ่งกลุ่มอาสาสมัครเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่ม (กลุ่มละ 40 คน) กลุ่มที่ได้รับยาปราบชมพูทวีป 3,000 มิลลิกรัมต่อวัน รับประทานวันละ 3 มื้อ มื้อละ 2 แคปซูล ขนาดแคปซูล

ละ 500 มิลลิกรัม ก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น และกลุ่มที่ได้รับยาโลราทาดีน 10 มิลลิกรัมต่อวัน รับประทานวันละ 3 มื้อ มื้อละ 2 แคปซูล ก่อนอาหารเช้า (ยาโลราทาดีน ขนาด 10 มิลลิกรัม 1 แคปซูล และยาหลอก 1 แคปซูล) มื้อกลางวันและเย็น (ยาหลอก 2 แคปซูล แคปซูลละ 500 มิลลิกรัม) รับประทานยาต่อเนื่อง 6 สัปดาห์ และติดตามผลทุกๆ สัปดาห์ที่ 3 และ 6 จากนั้นประเมินประสิทธิผลและความปลอดภัยจากการใช้ยาด้วยเครื่องมือประเมินอาการทางจมูก (Total Nasal Symptom Score: TNSS), แบบประเมินคุณภาพชีวิต RCQ-36 ฉบับภาษาไทย, ประเมินพื้นที่โพรงจมูกด้วยเครื่อง Acoustic Rhinometry (ARM), แบบประเมินอาการไม่พึงประสงค์ หลังจากรับประทานยา รวมถึงการประเมินความปลอดภัยจากผลทางห้องปฏิบัติการ (Liver function, Kidney Function, Glucose, Lipid Profile, CBC) ผลการศึกษพบว่าอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการตามกำหนดของระยะเวลาทั้งหมด 72 คน กลุ่มที่รับประทานยาปราบชมพูทวีป มีอาการทางจมูกลดลง ($p>0.05$) ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับยาโลราทาดีน ($p>0.05$) ยกเว้น ปริมาตรโพรงจมูกข้างซ้ายและระยะทางจากจมูกจนถึงพื้นที่ที่แคบที่สุดข้างขวาของอาสาสมัครมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p<0.05$) เมื่อประเมินคุณภาพชีวิตด้วยแบบสอบถาม RCQ-36 พบว่ากลุ่มที่ได้รับยาปราบชมพูทวีปและยาโลราทาดีนมีสุขภาพโดยรวมดีขึ้นไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ผลการติดตามผลความปลอดภัยหลังจากได้รับยาปราบชมพูทวีปและยาโลราทาดีนเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ในอาสาสมัครทั้งสองกลุ่มไม่พบความผิดปกติของ Liver function, Kidney Function, Glucose, Lipid Profile, CBC⁷⁻⁸

3. นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยทางคลินิกของยาปราบชมพูทวีปในการรักษาผู้ป่วยภูมิแพ้ของโรงพยาบาลสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ป่วยมีอาการภูมิแพ้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังการใช้ยาครบ 4 สัปดาห์ และยังพบว่า ผู้ป่วยบางรายเจริญอาหาร ส่งผลให้ร่างกายแข็งแรงขึ้นและไม่พบอาการที่ไม่พึงประสงค์⁹

เอกสารอ้างอิง

1. Onthong N, Chonpatathip U, Rajanivat Y, Patthanurak K, Sangvichien S, Kamoltham T. A comparative study on the effects of Prabchompoothaweepremedy and loratadine in treatment of patients with allergic rhinitis and upper respiratory tract infections at Pathumtanihospital. Journal of Health Education 2019;42(1):135-45.
2. Pharmacy and Consumer Protection Group, Long Hospital. Allergy care with Prabchompoothaweep Herbal medicine [Internet]. 2021 [update 2020Dec 16; cited 2022 Aug 12]. Available from: <http://www.longhosp.go.th/UserFiles/File/ยาปราบชมพูทวีป.pdf>
3. Food and Drug Administration. Prabchompoothaweep [Internet]. [cited 2022 Aug 12]. Available from: <https://mnfda.fda.moph.go.th/dis/wp-content/uploads/2021/08/7.1-ยาปราบชมพูทวีป-ชนิดแคปซูล.pdf>
4. Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, Chaophraya Abhaibhubejhr Hospital. Health care guide for people during the situation of the epidemic of Covid-19, wave 3 with the Thai traditional medicine and herbs [internet]. 2021 [cited 2022 Aug 12]. Available from: <https://drive.google.com/file/d/1penuldr396i5fn2bkNtOBE2ARQfNAWbG/view>
5. List of Herbal Medicine Products, National List of Essential Drugs. Prabchompoothaweep medicine [Internet]. 2013 [cited 2022 Aug 12]. Available from: <http://pharmacy.su.ac.th/herbmed/drug/text/drug.php?drugID=40>
6. Thailandplus. Thai traditional medicine suggest of using the herbal medicine for respiratory disease and the research confirms that it can replace the modern medicine [internet]. 2020 [cited 2022 Aug 10]. Available from: <https://www.thailandplus.tv/archives/127829>
7. Leangpanich S, Itharat A, Chanvimalueng W, Mukkasomba N. A preliminary study on efficacy of Prabchompoothaweep remedy for treatment of allergic rhinitis patients and their quality of life after the treatment. Thammasat Medical Journal 2019;19:537-46.
8. Leangpanich S. Comparative study of efficacy and adverse effect of Prabchompoothaweep remedy crude drug and Loratadine for treatment of allergic rhinitis patients (clinical trial phase ii) [Thesis]. Bangkok: Thammasat University; 2018.
9. ThaiHealth Official. Prabchompoothaweep can be use allergic rhinitis effectively [internet]. 2018 [cited 2022 Aug 12]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th/?p=293454>